
Aradi Éva

A védikus árja természetvallás és hatása a hun-magyar hitvilágra

Az árják Közép Ázsiából, Krisztus előtt 1600 körül jelentek meg először Baktriában (a mai Afganisztán), majd Gandhárában (a mai Pakisztán északnyugati része), végül az öt folyó menti síkságon, azaz Pandzsábban (ennek jelentése „öt víz”). Néhány év alatt elfoglalták a Gangesz medencét, valamint a mai India nyugati és keleti részét. Rokonságban voltak a szintén Közép Ázsiából dél felé terjeszkedő óiráni törzsszövetséggel; nyelvük az óiráni és a szanszkrit majdnem azonos, csak fonetikai eltérések vannak. Mivel ez a rokonság létezett, ind-iráninak nevezik mind a tőlük származó népeket, mind ezek nyelvét. Az árja megnevezés még Közép Ázsiában keletkezett, jelentése: „nemes”. Tudományosan megalapozott tény, hogy 3500 éve már jól szervezett társadalmuk, hadseregük volt és a Védák, jelentése: „tudás” még Közép Ázsiában jöttek létre, ugyanúgy, mint az irániak szent könyve: az Aveszta.

Négy Védát ismerünk, a legrégebbi és a legismertebb az ősi ind himnuszokat tartalmazó Rigvéda. Ebből a műből megismerhetjük az ókori indek hitvilágát. A további és valószínűleg később keletkezett könyvek a következők: Számavéda – a dallamok tudása, - Jadzsur Véda – áldozati formulák tudása, - és a későbbi Atharva Véda, a varázs mondások tudása. Ez utóbbi nem lett olyan ismert és általánosan használt könyv, mint a három előző.

Elsősorban a Rigvédából tudjuk meg, hogyan éltek 3500 éve az indus árják és ebből a könyvből értesülhetünk hitvilágukról. Természetvallásuk volt, több istenhívők, akárcsak az ősi egyiptomiak, görögök és latinok. E két utóbbi ókori nép valójában az árjától vette át kulturális, vallási és nyelvi örökségét, ezért is nevezzük nyelveiket – és több európai nyelvet – indo-európainak. Nyelvtani szerkezetüket vizsgálva hasonlóak egymással, de helytelen volt az elsősorban német tudósok által a 18.-19. században a nyelvek osztályozása, hiszen sem fonetikai, sem szótani szempontból nem lehet egy csoportba zsúfolni majdnem az összes európai – és részben ázsiai, például az örmény – nyelveket. Ennek az erőltetett besorolásnak esett áldozatul a magyar nyelv is, mikor szinte maradék elv alapján összevonták a finnugor nyelvcsaláddal.

Tehát az árják természetvallása magába foglalta a természeti jelenségek megfigyelését és ezeknek a jelenségeknek különböző istenségeket hoztak létre. A főisten Indra, hasonló a görög Zeuszhoz, de annál misztikusabb, kevesebbet említik a szent iratok.¹ Valójában az istenek királya az árják történetében, később szerepe háttérbe szorult. A másik fontos védikus isten Agni, a Tűz istene, s

¹ Bongard Levin – Grantovszkij: „Szkithiától Indiáig”, Gondolat, 1981, Budapest

mint általában a keleti vallásokban – például a zoroaszteri hitvilágban is – a Tűz szent volt, hiszen az áldozatok közvetítője az emberek és az istenek között.² A Rigvéda egyik leghíresebb himnusza is Agnihoz szól:

*Agnim ílé purohitam,
Jagynásza dévam, prithvirám,
hótaram, ratna-dátaman.”*

*(magyar fordításban: A Tűzet dicsérem, a legfőbb papot,
a föld urát, a tudás istenét,
a táplálót, életet adót.”)*

A Rigvéda az árkák legszentebb könyve, összesen 1028 himnuszt tartalmaz, ezek közül a legtöbb Indrához, Agnihoz és Szómahoz szól. Szóma két feladathoz kapcsolódott. A Hold istene volt³; a Holdnak a szanszkrit nyelvben két neve van: Szóma és Csandra. De Szóma volt a révület, a lerészegedés istene, hasonló a görög Bacchushoz, csak Szóma nem vidám, nem kapcsolható az élvhajászbacchanáliákhoz. A révületet nem alkohol okozta az ősi árkáknál, hanem egy, a Hindu Khus és a Himalája hegyek völgyeiben található bolondgomba. Ez ugyan halált nem okozott, de főzetét fogyasztva mámoros révületet, bódulást érzett, aki elfogyasztotta. Hasonló gomba a légyölő galócához, de kisebb hatású. Elsősorban az első kasztbli bráhman papok itták, sőt az ő táltosaik is, akik révületben „felszálltak” és az ég magasából láttak a földre, a lenti világra, majd a kábulatból kijózanodva elbeszélték az embereknek, hogy miket láttak. Hasonló ez a régi magyar táltosok látomásaihoz, csak azok nem gomba főzettel estek révületbe, hanem erős dobolással, esetleg tánccal, tehát önerőből. De az ő lelkük is felszállt és beszámoltak később a látottakról. Az árkák ezt a révületet okozó gomba főzetet nevezték Szómának. De az önkívületet, látnoki állapotot is egy istennek tulajdonították, ezt is nevezték Szómának.

Már ebben a körülbelül 3500 éve kialakult hitvilágban is látunk azonosságot az ősi magyarok táltos hagyományaival, ami nem véletlen, hiszen mind az árkák, mind a régi magyarok Közép Ázsiában éltek abban az időben (a mai Irán északi részén, a mai Üzbegisztán területén és a mai Kazahsztán déli részén volt az ősi Khorezm, egy művelt, az ókorban fontos szerepet játszó állam). Sok később fontos szerepet játszó nép bölcsője: az indusoké, a médeké, a perzsáké, az ázsiai szkítáké és feltehetően a magyaroké. A magyarok később kerültek északabbra, de Khorezm sík vidékét nevezték Turánnak. Turán szanszkrit nyelven gyors lovast jelent, míg a délebbre fekvő Irán – az ókorban Iránnak nevezték, csak később, a szászánidák alatt lett a neve Perzsia – szanszkritul tudást, tudóst jelentett. A két terület népe állandóan vetélkedett, harcban állt, az irániak lenézték a turániakat. A későbbi kasztosodás előképét láthatjuk a két rivális népben. Nyilván a tudósokból lettek Indiában a bráhmanok és a később legyőzött turániakból a harcosok, azaz a második kasztbli ksatriják. De nem mindenki hó-

2 Aradi Éva: „A hunok Indiában”, Hun Idea, 2005, Budapest, 53. oldal

3 „An Artist’s Playground” in India Perspectives, January 2016, p. 64.

dolt meg a turániak közül, hiszen Khorezm és a turáni medence még sokáig létezett. Az ősi ókori államot Kr.u. 1000 körül a muzulmán invázió hódította meg, elpusztítva nemességét, papságát, fővárosát, a megmaradt lakosságra pedig ráerőltette az iszlámot. Ugyanekkor kebelezték be Indiát, Kr.u. 1100-ban esett el Delhi, a hódító háború veszenyű vérontást és rombolást okozva, melyet az afgán Mohammed Ghazni vezényelt. Az ő neve: „ghazni” átkerült a hindi nyelvbe és rettenetesen jelent.

Érdeemes megjegyezni, hogy az eurázsiai nagy kontinensen több olyan ókori államszövetség létezett, melyek kibocsájtották a különböző népeket, törzseket. Ilyen volt az ősi Khorezm, de Baktria is, valamint a Kaukázus és előtere, de ilyen lehetett nyugatabbra a Kárpát medence.

Visszatérve az árja istenségekre, tehát már a Védákban megtudhatjuk azok nevét és a területet, amelyért felelősek voltak. A főistenen, Indrán, a Tüzhöz felelős Agnin és a bódulat és a mágikus erőt képviselő Szómán kívül az esőnek és általában a folyóknak, a vizeknek is volt istene: Varuna, nagy hatású, sok himnusz is szólt hozzá. Ez érthető, hiszen Indiában a mai napig nagyon fontos a víz és a vizet, esőt hozó monszun, ettől függ az ország termése. És nem mellesleg India északi, középső és keleti részét három nagy folyó szeli át – itt az ókori és középkori Indiát említem, nem az angolok által megosztott és 1947-ben kialakult Nyugat és Kelet Pakisztánt magába foglaló szubkontinentst; ¶ tehát a három nagy folyó: az Indus, a Gangesz és a Brámaputra, de majdnem ilyen fontos a Jamuná, tehát ezeknek az istene is volt Varuna. Váju a szél istene, szintén több himnusz szólt hozzá. A későbbi Védákban jelenik meg az egyik legfontosabb istenség: Szurja, azaz a Napisten. Ő a fényt és meleget adó, felelős a gabona és a többi növény érleléséért, ezért egészen a mai napig megőrizte jelentőségét. Mivel a klasszikus hindu korban, azaz körülbelül 200 éve az istenek szerepe változott, Indra veszített népszerűségéből, helyét a három istenség: Bráhma, Vishnu és Shíva vette át, de a Napisten fontossága megmaradt. Nem véletlen, hogy az igazán nagy dinasztiák vagy a Naptól, vagy a Holdtól származtatják magukat.

A hinduk szerint is a Napisten földi helytartója a király, szimbóluma Indiában és Iránban az oroszlán, az állatok királya volt. A régi magyaroknál szintén a fejedelem volt a Nap földi helytartója, azonban, mivel északabbra éltek, a Nap szimbolikus állata a ló volt. Ezért találnak a cseljabinszki ásatásoknál Türk Attila munkatársai és az orosz, baskír régészek az ősi magyar sírokban lovat ábrázoló szobrokat, medálokat a sírok mellékleteként.

Még néhány védikus istenség szerepelt a Védákban. Rudra a vadász, a vadászat és a vihar istene. Később a klasszikus hindu korban Sívának is egyik neve. Féna romboló arcának a megtestesítője, hiszen köztudott, hogy Siva romboló, fenntartó és újjáteremtő, tehát háromarcú istenség.

Mitra a világgosság, a fény istene, ő megtalálható az irániak ősvallásában is, szintén Mitra, majd később Mihira néven, de az irániaknál ő a Napisten is.

Végül Jama a halál és az alvilág istene; a Rigvédában ő a harmadik legtöbbször szereplő Indra és Agni után. Mivel már a védikus árják is hittek az újjászületésben, a halál istene nem olyan elrettentő, mint a görögöknél. Sőt, segítő istenként tartották számon, ő találta meg az utat az alvilágba, a halott lelkét ő vezet-

te be, de csak a jó lelkeket, a gonoszok a sötétség birodalmába kerültek. Jama hordozó állata a tehén, az indusok kezdettől fogva szent állata.

A főisteneken kívül még voltak különböző isteni lények, az aszurák, ők a varázserő tulajdonosai, az apszarák tündére, a gandharvák félistenek, félistennők, az élőlények segítői a földi életben. A felsorolásból kitűnik, hogy az összes főisten himnemű, a védikus áryák erősen patriarchális társadalomban éltek. Ez nem sokat változott a mai Indiában sem. Vannak ősi templomaik, például Madhurában, ahová nők be sem léphetnek. De a klasszikus hindu korban legalább a főisteneknek feleségeik voltak, például Sívának Párvati, Visnunak Lakshmi, s ezek az istennők jelentősek.

A védikus korban terjedt el a loáldozat, azaz az Ashvaméda. Győzelem, vagy egy király trónra lépése, vagy halála alkalmából lovat áldoztak, nagy király esetében fehér lovat. Ez a szokás más, Közép Ázsiából származó népeknél, például a pártusoknál is megtalálható, de a hunoknál és az ősi magyaroknál is. Azonban Indiában nem volt részleges lovas temetkezés. A közép-ázsiai népeknél általában létezett egy-egy mitikus, szimbolikus madár. Míg a magyaroknál ez a Turul lett, az áryáknál ez egy sas volt: a Garuda.

Az istenek ábrázolását és szimbólumait az ősi templom szobrokból ismerjük, sok nagyon szép, bazaltból kifaragott templomaikban, szanszkrit nyelven mandirokban található. Ezen kívül a nyugat-indiai Rádzsasztán és Gudzsarát tartományokban, a maharádzsa palotákban is fennmaradtak elsősorban a Napisten ábrázolások mind szobor, mind festmény és freskó formájában. A Napistent teljesen középpázsiai vonásokkal ábrázolták, feje körül sugarakkal, nagy bajusszal, arca europid, nem mongolos. A két tartományt hódították az indoszkiták, azaz a szakák, Udzsainnal, mint fővárosukkal Kr.e. 80-tól Kr.u. 390-ig. Majd rokonaik, a kusánok foglalták el ugyanezt a területet és később egész Észak és Közép Indiát. Majd Kr.u. az 5-ik században a heftaliták, azaz a fehér hunok hódították, Rádzsasztán nagy része volt a központjuk, ezt az ő idejükben Malvának nevezték, ma Mevár a terület neve, s fővárosa a szép, márvány palotákkal, tavakkal, kertekkel tele Udaypur, talán India legszebb városa. Erről a területről számolt be a nálandai buddhista egyetemen tanuló, majd tanító híres kínai szerzetes: Xuan Zang, Kr.u. 629-ben írt naplójában, többek között a következőket írta: „okos, becsületes nép lakja Malvát, nincs valási ellentét; a lakosság hindu, buddhista és dzsain”.⁴

Az udaypuri maharána dinasztiája részben a fehér hunok leszármazottja. A maharána cím minden rádzsasztáni maharádzsa vallási vezetőjét jelenti. Az ő dinasztiájának címere az ősi Napisten ábrázolás:

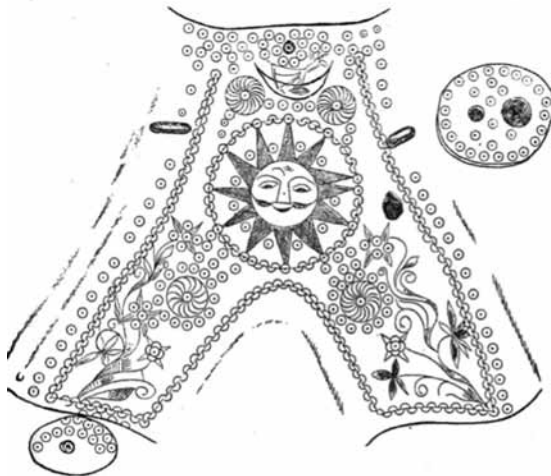
⁴ A Kárpátia folyóirattól, Samu Pál szíves közlése és a kép küldése alapján (2010)

Nemrég fedezték fel, hogy Udaypurtól délebbre, Dungarpurban van egy már lakatlan, de még jó állapotban lévő elhagyatott volt maharádzsa palota. Annak központi termében a freskók között szintén egy hasonló Napisten ábrázolás látható:

A palotát és díszítését Kru. a 17-ik században építették és készítették.

Erdélyben, szintén a 17-ik században készült a Homoród-almáson talált szíjvégen a következő Napisten ábrázolás:

A Homoród-almási szíjvég

A természetvallást követő népek, - ha rokonok – emlékezetében élt és máig él a régi istenábrázolás. Ez a hit mind a fehér hunok rádzsasztáni utódainál, mind a székelyeknél, magyaroknál megmaradt, az a népi emlékezet is, mely szerint a Napisten szekerét hét ló húzza. Ezt a márványból készült ábrázolást is láthatjuk a rádzsasztáni régi főváros: Csittor Napisten templomában:

Tehát őriznünk kell mindazokat az emlékeket és hasonlóságokat, melyek őseinket ázsiai rokonainkkal összekötnek. További kutatásokkal szélesíthetjük azt a valós rokonságot.

Irodalom:

- Aradi Éva: A hunok Indiában, Hun Idea, 2005, Budapest,
Baktay Ervin: India bölcsessége, Szánátana Dharma, 1989, Európa Kiadó,
Baktay Ervin: India művészete, Képzőművészeti alap kiadóvállalat, 1958,
G.M. Bongard Levin – E.A. Grantovszkij: Szkhithiától Indiáig, Gondolat Kiadó, 1981,
India Perspectives – indiai folyóirat, 2002 és 2016 évi számai, New Delhi
K. Antonova – G.M. Bongard Levin – G.Kotovskij: A History of India, Progress Publishers, Moscow, 1979,
K.P. Jayaswal: History of India, Low Price Publication, Delhi, 1990,
Krishna Mohan Shrimali: India and Afghanistan in Ancient Times in India Perspectives, 2002, New Delhi
Max Müller, edited: Sacred Book of the East I. and II. Part, Motilal Banarsidass 1975, Delhi
N.M. Chapekar: Ancient India and Iran, 1982, Ajanta Publication, Delhi,
Romesh Chunder Dutt: A History of Civilisation in Ancient India, Vishal Publishers, 1972, Delhi,
Romila Thapar: A History of India I. Part, 1966, Penguin Books Ltd. Great Britain,
Tolstov: Az ősi Khorezm, 1998 USA, másod kiadás,
Waley, Arthur: The Popular Biography of Xuan Zang in Encyclopedia Britannica, 2010,
Wojtilla Gyula: A mesés India, Édesvíz Kiadó, 1998, Budapest,